

SIMON
ROZENDAAL

De boeren zijn, waren en blijven heel erg voorlijk

Door het stikstofprobleem menen sommige politici en opinieleiders dat boeren niet meer in het moderne Nederland passen. Jurist en historicus Geert Mak zei in tv-programma *Buitenhof*: 'Het is een productiemodel dat op z'n einde loopt.' Hij schrijft aardige boeken, maar weet niet waar hij het over heeft. Mak kletst uit zijn nek.

Ruim veertig jaar geleden realiseerde ik me voor het eerst hoe innovatief de Nederlandse land- en tuinbouw is. Als wetenschapsredacteur van *NRC Handelsblad* schreef ik samen met collega Peter van Dijk over innovatie, technologische vernieuwing. Mijn inmiddels overleden vader, afkomstig uit een tuindersfamilie, suggereerde om eens in de kassen te kijken. 'Ze zijn zo voorlijk daar, jongen.'

Hij had gelijk. In een serie artikelen – 'U vraagt, wij telen – de vernieuwingsdrift van de Nederlandse tuinbouw' – beschreven we hoe voorlijk tuinders waren in telen op steenwol en andere innovaties. Ze waren bijvoorbeeld de eerste beroepsgroep die op grote schaal sensoren en computers toepaste, voor het registreren van de lichtinval, het openen en sluiten van kassen en voor het doseren van water via druppelinfusen. Citaat (uit 27 augustus 1980): 'Een tuinder moet op de hoogte zijn van veredelingstechnieken, computerbesturing, klimaatbeheersing, oogst-, sorterings-mechanisaties en nog een handvol technieken.'

In 2015 verdiepte ik me voor een coverstory in dit weekblad opnieuw in de sector en was weer geïmponeerd. Kop: 'De Nederlandse boer loopt voorop in innovatie'.

Boeren en tuinders bleken nog steeds even innovatief. Ze hadden inmiddels trekkers met satellietnavigatie en infraroodcamera's, en gebruikten drones om de gezondheid van hun gewassen in de gaten te houden.

Akkoord, er vallen kanttekeningen te plaatsen bij de vaderlandse veeteelt, vanwege de CO₂-uitstoot van vlees, de aantasting van schrale natuurgebieden door ammoniak uit de stallen, en de incidentele mishandeling van vee (niet bij boeren maar bij transporteurs en slachterijen). Maar het is quatsch om de hele sector als een verouderd bedrijfsmodel te bestempelen.

Iemand die wél veel van landbouw, natuur en innovatie af weet, is Louise Fresco, tot voor kort bestuursvoorzitter van Wageningen University. Ze zei in opinieblad *De Nieuwe Koers*: 'Nederlandse boeren zijn ongehoorlijk innovatief. We kunnen met bijzonder weinig water tomaten in de kassen telen. De CO₂-uitstoot per liter melk is in Nederland een van de laagste ter wereld. De hele wereld ziet ons als een voorbeeld, het zou dom zijn om dat aan te tasten.'

Een model dat op zijn eind loopt? *National Geographic*: 'This tiny country feeds the world. The Netherlands has become an agricultural giant by showing what the future of farming could look like.' Het staat er, dit is de toekomst van het boeren. Als we de natuur willen redden, moeten we slimmer boeren, zei David Attenborough in de BBC-documentaire waarmee hij terugkeek op zijn leven als natuurbeschermers en verwees naar onze kassen.

Natuurlijk zit het de boeren mee. Onze bodem is vruchtbaar en dat helpt. Maar de boeren zelf zijn ongekend vernieuwingsgezind, in elk tijdsgewricht. Ook nu. Wilt u biologische bestrijding? Koppert in Berkel en Rodenrijs regelt het. Het is een van de meest innovatieve bedrijven van het land. Ze leveren roofinsecten voor de kassen, hommels voor de bestuiving, bacteriën en schimmels voor bodemverbetering. Met als gevolg dat er bij de teelt van kasgroenten en -fruit bijna geen bestrijdingsmiddelen worden gebruikt. Aan onze tomaten komen al lang geen pesticiden meer te pas.

De laatste keer dat ik bij Koppert was (2011) konden ze alleen nog maar sluipwespen, roofmijten en andere gevleugelde killers leveren voor binnen de kas. Twee weken geleden begreep ik dat ze er nu zelfs in slagen om plagen in de volle grond te bestrijden. Bijvoorbeeld in Brazilië, bij soja, suikerriet, koffie, katoen en maïs. Boven de velden vliegen drones die observeren of er ergens spint, witte vlieg of een andere engerd is. Zo ja, dan laten de drones een kartonnetje vallen met daarin poppen van een roofinsect dat de boosdoener opvreet.

Het is Hollandse slimheid die alom wordt bewonderd, maar wij de nek willen omdraaien. **EW**

Louise Fresco: 'De hele wereld ziet ons als voorbeeld. Het zou dom zijn dat aan te tasten'